

Nr 72.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående
ändringar i avlöningsstaten för socialstyrelsen m. m.;
given Stockholms slott den 11 februari 1916.*

Under åberopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att å ordinarie stat för socialstyrelsen från och med år 1917 uppföra ytterligare *dels* en sekreterare med en avlöning av 5,800 kronor, därav 3,600 kronor lön, 1,800 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år, *dels* en aktuarie med en avlöning av 4,000 kronor, därav 2,200 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, vartill kunna komma tre ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år, det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år och det tredje, jämväl med 500 kronor, efter än ytterligare fem år, *dels* ock åtta kvinnliga biträden, därav fyra av andra graden, envar med en avlöning av 1,600 kronor, därav 900 kronor lön, 550 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, samt fyra av första graden, envar med en avlöning av 1,200 kronor, därav 700 kronor lön, 350 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, vartill för biträde av såväl andra som första graden kunna komma två ålderstillägg, det ena med 200 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 200 kronor, efter ytterligare fem år,

att föreskriva, att de genom kungl. kungörelse den 27 juni 1914 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen i tillämpliga delar skola gälla för de nya befattningshavare, som, på grund av vad ovan föreslagits, må varda uppförda å ordinarie stat,

att från och med år 1917 höja den å socialstyrelsens ordinarie stat upptagna anslagsposten till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar, nu 17,000 kronor, med 4,300 kronor till 21,300 kronor,

att, vid bifall till vad ovan föreslagits, från och med sistnämnda år höja det ordinarie anslaget till socialstyrelsen, nu 148,200 kronor, med 25,300 kronor till 173,500 kronor, samt

att å extra stat för år 1917 för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet anvisa ett anslag av 36,300 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11
februari 1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde:

I underdånig skrivelse den 4 oktober 1915 har socialstyrelsen gjort framställning om vissa ändringar i avlöningsstaten för styrelsen samt om anslag jämväl å extra stat för år 1917 till upprätthållande av styrelsens verksamhet.

Som emellertid vid tidpunkten för avlåtandet av den för nu pågående riksdag framlagda statsverkspropositionen ett från lönerogleringskommittén infordrat yttrande beträffande de föreslagna ändringarna i avlöningsstaten ännu ej hunnit avgivas, föreslog Kungl. Maj:t på min hemställan riksdagen för det dåvarande allenast *dels* att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående ändring i staten för socialstyrelsen, för ändamålet beräkna en höjning från och med år 1917 av det å ordinarie stat upptagna anslaget till socialstyrelsen, nu 148,200 kronor, med 26,570 kronor till 174,770 kronor, *dels ock* att, likaledes i avbidan på samma proposition, tillsvidare beräkna ett anslag på extra stat för år 1917 för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet av 36,300 kronor.

Löneregleringskommittén har numera, den 15 januari 1916, avgivit nyssnämnda utlåtande, och tillåter jag mig därför att ånyo anmäla ärendet inför Kungl. Maj:t.

Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 108 till 1912 års riksdag framlagt förslag till avlöningsstat för ett centralt ämbetsverk för sociala ärenden, benämnt socialstyrelsen, godkände riksdagen följande ordinarie stat för ämbetsverket i fråga, att tillämpas från och med år 1913:

	Lön eller mot- svarande.	Tjänst- görings- penningar eller mot- svarande.	Orts- tillägg.	Summa.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1 chef för socialstyrelsen	6,200	2,800	1,000	10,000	
2 fullmäktige, arvoden å 1,000...	—	—	—	2,000	
1 byråchef.....	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
2 byråchefer	10,000	5,000	1,200	16,200	
1 ledamot för lagärenden, arvode	5,600	2,500	—	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 sekreterare.....	3,600	1,800	400	5,800	
4 tjänstemän av 2:dra graden (1 sekreterare och inspektörs- assistent, 3 förste aktuarier)...	14,400	7,200	1,600	23,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 tjänsteman av 1:sta graden, aktuarie, tillika registrator och kassör	2,200	1,500	300	4,000	
3 tjänstemän av 1:sta graden (2 aktuarier samt 1 biblio- tekarie, tillika registrator).....	6,600	4,500	900	12,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 kvinnligt skrivbiträde av högre grad	900	550	150	1,600	
3 kvinnliga skrivbiträden av högre grad	2,700	1,650	450	4,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 kvinnligt skrivbiträde av lägre grad	700	350	150	1,200	
6 kvinnliga skrivbiträden av lägre grad	4,200	2,100	900	7,200	
Transport	—	—	—	104,200	

	Lön eller mot- svarande.	Tjänst- görings- penningar eller mot- svarande.	Orts- tillägg.	Summa.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Transport	—	—	—	104,200	
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
Till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar	—	—	—	17,000	
Summa kronor	—	—	—	123,900	

Anm. 1. Därest ledamoten för lagärenden ej innehar ordinarie befattning, varmed följer skyldighet att erlägga avgift för egen pensionering, skall den del av arvudet, som anses motsvara lönen, minskas med 300 kronor; innehar han åter befattning, varmed följer skyldighet att erlägga lägre sådan avgift än som åligger tjänsteman av 3:e lönegraden, skall från nämnda del av arvudet avdragas så stort belopp, att detta avdrag och den honom i förenämnda hänseende åliggande pensionsavgiften tillsammans utgöra 300 kronor.

Anm. 2. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

Jämte det i riksstaten under sjätte huvudtiteln uppfördes ett ordinarie anslag till socialstyrelsen å 123,900 kronor, beslöt riksdagen att för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, å extra stat för år 1913 anvisa ett belopp av 47,000 kronor.

1913 års riksdag beviljade enahanda extra anslag för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet under år 1914. Det ordinarie anslaget bibehölls jämväl oförändrat.

Vid 1914 års förra riksdag höjdes det ordinarie anslaget till socialstyrelsen med 24,300 kronor till 148,200 kronor.

Denna anslagsökning fördelade sig sålunda:

höjning av chefens avlöning	kronor	1,000: —
» » socialfullmäktiges arvoden	»	2,000: —
uppförande på ordinarie stat av vissa befattnings- havare å 2:dra byrån (arbetarskyddsbyrån)	»	13,300: —
avlöning åt 4 kvinnliga biträden av tredje graden	»	8,000: —
Summa kronor		24,300: —

För upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet anvisades därjämte på extra stat för år 1915 ett anslag av 35,000 kronor.

Sedermera beviljade 1914 års senare riksdag för ökning av arbetskrafterna hos socialstyrelsen på extra stat för år 1915 ett anslag av 9,300 kronor. Ifrågakvarande anslag var föranlett av de socialstyrelsen anförtrodda göromålen beträffande den statskontroll å fartyg, som jämlikt lagen om tillsyn å fartyg skulle anordnas.

För år 1916 har till upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, utöver anslaget å ordinarie stat, på extra stat anvisats ett belopp, motsvarande summan av de för år 1915 beviljade extra anslagen, eller 44,300 kronor.

Den nu gällande, ordinarie staten för socialstyrelsen har följande utseende:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Ortstillägg.	Summa.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1 generaldirektör och chef	7,000	3,000	1,600	11,000	
2 fullmäktige, arvoden å 2,000 kr.	—	—	—	4,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr
4 byråchefer	20,000	10,000	2,400	32,400	
1 sekreterare	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
4 tjänstemän av 2:dra graden (1 sekreterare och inspektörs- assistent, 3 förste aktuarier)...	14,400	7,200	1,600	23,200	
1 byråingenjör (teknisk assistent)	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 med ytter- ligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
4 tjänstemän av 1:a graden (3 aktuarier, därav en tillika regi- strator och kassör, samt en bibliotekarie och tillika regi- strator)	8,800	6,000	1,200	16,000	
1 kvinnligt skrivbiträde av tredje graden	1,100	750	150	2,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
3 kvinnliga skrivbiträden av tredje graden	3,300	2,250	450	6,000	
1 kvinnligt biträde av andra gra- den	900	550	150	1,600	
Transport	—	—	—	114,100	

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Ortstillägg.	Summa.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Transport	—	—	—	114,100	
3 kvinnliga biträden av andra graden	2,700	1,650	450	4,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
7 kvinnliga biträden av första graden	4,900	2,450	1,050	8,400	
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
Till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar	—	—	—	17,000	
Ordinarie anslag: Summa kr.	—	—	—	148,200	

Ann. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

I den föreliggande skrivelsen har socialstyrelsen till en början hemställt om uppförande å ordinarie stat av en särskild sekreterare å första byrån.

**Sekreterare
å 1:sta
byrån.**

Innan jag redogör för framställningen beträffande denna fråga, torde följande böra erinras.

I det förslag till upprättande av en socialstyrelse, som uppgjorts av departementalkommitterade och kommerskollegiukommittén, hade kommittéerna tänkt sig, att styrelsen till en början endast skulle utrustas med tre byråer, varav en byrå (den första byrån) för arbetarfrågor, arbetarskydd och övriga sociala frågor. Kommittéerna hade emellertid förordnat, att i samband med genomförandet av det då föreliggande förslaget till lag om arbetarskydd en fjärde byrå, enbart avsedd för arbetarskyddsärenden, skulle tillkomma.

Å var och en av de tre byråerna skulle enligt kommittéernas förslag finnas en sekreterare.

Föredragande departementschefen hade emellertid, på sätt framgår av det vid propositionen nr 108 till 1912 års riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 22 mars 1912, kommit till det resultat, att byråerna under alla förhållanden redan från början borde bli fyra. Han anslöt sig sålunda till den uppfattningen, att en byrå enbart för arbetarskyddsärenden och yrkesinspektion omedelbart vid socialstyrelsens upprättande och dessa ärendens överflyttande till densamma borde komma till stånd.

Beträffande tjänstemännen av 2:dra graden fann departementschefen, bland annat, att å 2:dra byrån (byrån för arbetarskyddsärendena) erfordrades en särskild sekreterare (jurist), vilken dock borde medhinna att utföra en del av sekreterargöromålen även å 1:sta byrån. Ehuruval, enligt departementschefens mening, en sekreterarbefattning å 1:sta byrån snart bleve erforderlig, hade departementschefen trots denna befattning kunna undvaras tillsvidare och tills man vunne större erfarenhet om, huru styrelsen över huvud med föreslagen personal kunde gå i land med sina omfattande uppgifter. Departementschefen hade dock, samtidigt med uteslutandet av denna befattning, ansett sig böra föreslå en höjning av anslaget till amanuenser m. m. för anställandet av ytterligare en amanuens. Med vinnande av en särskild ledamot i styrelsen för lagärenden borde 1:sta byrån också kunna av denne påräkna åtskilligt biträde inom området för dennes verksamhet.

Redan i skrivelse den 8 oktober 1913, innefattande framställning beträffande anslag att äskas av riksdagen för år 1915 och återgiven i statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag (sjätte huvudtiteln sid. 141 och följande), framhöll socialstyrelsen behovet av en särskild sekreterartjänst för var och en av styrelsens byråer och i synnerhet för styrelsens 1:sta byrå (byrån för arbetarfrågor och sociala frågor i allmänhet). Med hänsyn till möjligheten av att behovet av ökad personal å 1:sta byrån kunde bli tillgodosett i sammanhang med lösningen av vissa aktuella reformfrågor — frågorna om arbetslöshetsförsäkring, nykterhetsverksamhet och det kooperativa föreningsväsendet — ansåg styrelsen emellertid, att med framställning om anslag till en sekreterarbefattning å 1:sta byrån för det dåvarande borde anstå.

I anledning av vad sålunda och i övrigt förekommit yttrade min företrädare i ämbetet till protokoll över civilärenden, fogat vid statsverkspropositionen till 1914 års förra riksdag, att det syntes honom ganska troligt, att en ökning av personalen i sekreterargraden snart bleve oundgänglig.

I skrivelse den 1 oktober 1914 avgav socialstyrelsen förslag beträffande de anslag till ändamål inom styrelsens förvaltningsområde, som styrelsen ansåg böra äskas av 1915 års riksdag.

I denna skrivelse erinrade styrelsen, hurusom den i förenämnda skrivelse den 8 oktober 1913 framhållit det redan då med styrka framträdande behovet att erhålla en särskild sekreterare å en var av styrelsens byråer. Under det år, som sedan dess förflutit, hade detta behov, särskilt vad beträffade styrelsens 1:sta byrå, gjort sig än mera gällande.

Den enda befattning för uteslutande sekreterargöromål, varöver styrelsen förfogade, vore gemensam för 1:sta och 2:dra byråerna. Redan vid avlåtande av skrivelsen den 8 oktober 1913 hade styrelsen emellertid förutsett, att nämnda sekreterare, vars medverkan å 1:sta byrån allt mera måst inskränkas, snart nog skulle komma att helt tagas i anspråk för de växande arbetena å 2:dra byrån och att följaktligen hans biträde å 1:sta byrån måste alldeles upphöra. Den sålunda förutsedda utvecklingen av förhållandena hade ock fortskridit därhän, att befattningshavaren i fråga endast undantagsvis kunde vara att påräkna för arbetena å 1:sta byrån. Samtidigt hade ock behovet av en särskild sekreterare å sistnämnda byrå såsom byråchefens närmaste biträde och ersättare i förekommande fall blivit allt större.

Utöver vad tidigare därom anförts, ville styrelsen särskilt framhålla, att byråchefen å styrelsens 1:sta byrå, enligt vad dåmera kunde med visshet förutses, framdeles liksom under den dittills tilläandalupna tiden av styrelsens verksamhet allt emellanåt för avsevärd tid måste tagas i anspråk inom styrelsen eller vederbörande departement för vissa större utredningsarbeten, därvid de övriga arbetena å byrån måste stå tillbaka på grund därav att å byrån annan ordinarie tjänsteman ej funnes anställd. Icke heller hade någon av de förutsättningar i fråga om förstärkning av arbetskrafterna å 1:sta byrån för handläggning av ärenden angående arbetsförmedling och arbetslöshetsförsäkring, angående nykterhetsverksamheten m. m., varmed styrelsen trott sig kunna räkna vid avgivandet av sitt statförslag år 1913, ännu gått i uppfyllelse. Men även om någon lättnad i byråchefens arbetsbörda genom tillkomsten av särskild personal för mötande av vissa nya förvaltningsuppgifter inom det närmaste året kunde vara att emotse, stode det dock klart för styrelsen, att en särskild sekreterare å 1:sta byrån icke kunde undvaras.

Styrelsen skulle icke heller, yttrade socialstyrelsen vidare, tvekat att för fyllande av detta verkligen trängande behov göra framställning om uppförande å styrelsens stat av ytterligare en sekreterarbefattning, därest icke styrelsen trott sig böra avstå därifrån på grund av den till styrelsen, liksom till övriga myndigheter, riktade anmaningen att vid avgivande av förslag beträffande anslag att äskas av 1915 års riksdag iakttaga all den sparsamhet, som lämpligen låte sig göra.

Vid avlåtandet av statsverkspropositionen till 1915 års riksdag anförde jag, att det syntes mig antagligt, att man snart nog måste ordna frågan om ökning av personalen i sekreterargraden. Vad särskilt anginge första byrån var, enligt min mening, med hänsyn till den arbets-

börda, som vilade å chefen för densamma, behovet av en för denna byrå avsedd sekreterare mest påtagligt. Emellertid krävde omständigheterna sträng sparsamhet med statens medel och styrelsen hade, med beaktande därav, icke heller framställt något direkt yrkande i förevarande avseende. Då för övrigt Kungl. Maj:t, om så oundgängligen skulle erfordras, ägde möjlighet att bereda en mera tillfällig förstärkning i byråns arbetskrafter, syntes det mig böra tillsvidare anstå med avlåtande av framställning till riksdagen i berörda avseende.

Jag övergår nu till socialstyrelsens föreliggande skrivelse av den 4 oktober 1915.

I densamma har socialstyrelsen ånyo framhållit, hurusom den för 1:sta byrån och 2:dra byrån gemensamma sekreteraren, såsom förutsetts, snart nog blev nästan fullständigt upptagen för de växande arbetena å 2:dra byrån. I samband med att sedermera åt sistnämnda byrå anförtrotts vissa uppgifter med avseende å sjösäkerheten och fartygsinspektionen, hade byrån visserligen fått någon förstärkning av sina arbetskrafter, men utvidgningen av byråns verksamhetsområde hade även kommit att medföra ökning av sekreterarens göromål, vadan dennes biträde å 1:sta byrån numera endast undantagsvis kunnat påkallas.

Samtidigt därmed hade emellertid även 1:sta byråns arbetsuppgifter oavslutligt tillväxt, såsom framginge av efterföljande tablå över antalet å byrån handlagda ärenden:

	Samtliga ärenden.	Därav kungl. brev och remisser.
År 1913	2,633	116
» 1914	4,175	128
1 januari—30 september 1915 ¹⁾	6,288	96

Redan de sålunda anförda summariska sifferuppgifterna gäve enligt socialstyrelsens mening vid handen, att det icke längre kunde bli möjligt för byråchefen å 1:sta byrån att utan biträde av annan ordinarie tjänsteman medhinna de byrån tillkommande göromålen.

Med avseende å dessa borde också särskilt märkas, att de till väsentlig del utgjordes av utredningsarbeten rörande frågor av skilda slag, vilka på grund av sin mer eller mindre starkt framträdande sociala natur helt eller delvis fölle inom området för styrelsens verksamhet men ej tillhörde någon av dess övriga för mera speciella områden avsedda byråer.

Styrelsen ansåg det vara utan vidare klart, att byråchefen för att kunna själv ägna behörig tid åt dylika mera krävande ärenden samt åt de initiativ, som i samband därmed kunde erfordras, borde kunna på en sekreterare överlåta handläggningen av en del mera löpande ärenden och särskilt den mängd av personal och ekonomifrågor rörande ämbetsverket, som tillhörde byråns handläggning.

Bland de ärendesgrupper, som i allt högre grad tagit uppmärksamheten i anspråk, ansåg socialstyrelsen vidare böra nämnas dem, som rörde arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsspörsmål i allmänhet. I allt högre grad hade det numera befunnits angeläget att i avseende å statens företagarkerksamhet eller andra dess åtgöranden, som rörde arbetsförhållandena, taga hänsyn till deras betydelse

¹⁾ Enligt vad sedermera inhämtats voro motsvarande siffror för hela år 1915 resp. 7,422 och 143.

för landets arbetsmarknad. För ett sakkunnigt bedömande av dylika spörsmål hade styrelsen allt oftare tagits i anspråk och verkställt utredningar, vilka delvis fallit inom 1:sta, delvis inom 4:de (den socialstatistiska) byråns område. Därjämte hade starkare framträtt kravet på en mer effektiv organisation av den offentliga arbetsförmedlingen, varigenom densamma skulle bli i stånd att i högre grad än hittills verka reglerande och utjämnande å arbetsmarknaden samt tillgodose de behov, som uppkomme genom den allt större livaktigheten inom vårt näringsliv.

Närmast med anledning av de nuvarande krisförhållandena hade statens arbetslöshetskommission hos Kungl. Maj:t hemställt om vidtagande av åtgärder för en mera effektiv central ledning av den offentliga arbetsförmedlingen. I anslutning därtill hade socialstyrelsen hemställt om anvisande av erforderliga medel för anställande å styrelsens 1:sta byrå av *dels* en särskild assistent hos byråchefen för hithörande ärendens handläggning, *dels ock* ett biträde med uppgift företrädesvis att genom undersökningar vid större arbetsföretag främja arbetsförmedlingsanstalternas strävanden att dit förmedla erforderlig arbetskraft. Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 28 maj 1915 bifallit de gjorda framställningarna, hade sålunda en assistent för arbetsmarknads- och arbetsförmedlingsspörsmål tjänstgjort å 1:sta byrån, varigenom en lättnad i avseende å detta ärendesområde beretts byråchefen.

Med den stora omfattning, som den offentliga arbetsförmedlingen numera tagit — antalet kontor uppginge nu till 118 — vore det emellertid påtagligt, att även byråchefen måste ägna en väsentlig del av sin tid åt dessa angelägenheter. Det hade också framstått såsom ett alltmåra angeläget önskemål, att byråchefen finge tid för lokala inspektioner, vilka avsetts skola tillhöra hans ämbetsbefattning och även från arbetsförmedlingsanstalternas sida påyrkats för främjandet av dessas rationella utvecklande. Under nuvarande förhållanden, då byråchefen ej å sin byrå hade någon ersättare i avseende å arbetet i allmänhet, hade det emellertid endast undantagsvis varit möjligt för honom att genom inspektionsresor träda i direkt beröring med anstalterna i olika delar av landet.

Förutom arbetsmarknadsspörsmålen vore det förnämligast nykterhetsfrågans olika sidor, som kommit att påkalla alltmer ökat arbete å 1:sta byrån. Genom antagandet av lagen om internering av alkoholister hade, ehuru väl denna lag först under år 1916 komme att träda i tillämpning, frågan om lämplig vård åt alkoholister blivit aktuell och redan påkallat mycken uppmärksamhet från styrelsens sida. Med lagens ikraftträdande tillkomme ytterligare ett flertal viktiga uppgifter, vilka jämväl komme att tillhöra 1:sta byråns handläggning.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 166 till 1915 års riksdag hade lämnats en närmare redogörelse för de uppgifter, vilka skulle påvila socialstyrelsen i dess egenskap av tillsynsmyndighet för alkoholistvården. Därvid hade jämväl återgivits särskilda kommitterades förslag om anställande hos styrelsen av en helt avlönad inspektör för alkoholistvården, vilken skulle hava att med biträde av en amanuens närmast handlägga hithörande ärenden. Efter hemställan av socialstyrelsen hade Kungl. Maj:t emellertid beslutat att hos riksdagen föreslå anställandet av allenast en expert hos styrelsen för ifrågavarande göromål, och hade detta förslag vunnit riksdagens godkännande. I det anförande till statsrådsprotokollet, varmed chefen för civildepartementet beledsagade propositionen i ämnet, hade emellertid framhållits omfattningen och betydelsen av styrelsens uppgifter samt betonats nödvändigheten av en snar förstärkning av arbetskraf-

terna på styrelsens 1:sta byrå utöver vad som skulle ske genom anställandet av en expert för nämnda ändamål. Då en sådan förstärkning enligt departementschefens mening påkallades redan på grund av andra ökade göromål, hade han förklarat sig sedermera skola återkomma till detta spörsmål.

Vad därefter förekommit i avseende å frågan om alkoholistvården hade yttermera stärkt styrelsens uppfattning därom, att ett mycket omfattande och ansvarsfullt arbete komme att åligga styrelsen för alkoholistvårdens ordnande och utvecklande. Närmast med hänsyn därtill men väsentligen ock på grund av den allmänna tillväxten av arbetet å 1:sta byrån nödgades styrelsen sålunda — i trots av den varsamhet i fråga om nya utgifter för staten som självfallet påkallades av den pågående krisen — hemställa om uppförande å styrelsens ordinarie stat av avlöning åt ytterligare en sekreterare hos styrelsen, avsedd för tjänstgöring å dess 1:sta byrå.

Att enbart tillkomsten av en sekreterarbefattning å denna byrå icke vore tillräcklig för tillgodoseendet av dess personalbehov, syntes styrelsen framgå redan av vad styrelsen sålunda anförde. Den ökade omfattningen och betydelsen av ärendena rörande arbetsförmedling och arbetsmarknad måste enligt styrelsens mening oundgängligen påkalla anställandet av särskild personal för hithörande ämnesområde. Den provisoriska anordning, som genom Kungl. Maj:ts ovan nämnda beslut träffats på denna punkt, vore emellertid närmast avsedd för de nuvarande förhållandena och hade endast kort tid fungerat, varför det redan av denna anledning vore för tidigt att döma om dess lämplighet för framtiden. Styrelsen hade emellertid ansett sig kunna förutsätta, att tillsvidare och intill dess närmare erfarenhet vunnits om, vilka arbetskrafter erfordrades för denna uppgift, den nuvarande anordningen måtte kunna med Kungl. Maj:ts medgivande uppehållas.

Löneregleringskommittén.

Löneregleringskommittén har framhållit, hurusom, på sätt av det ovanstående jämväl framgår, redan vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 22 mars 1912 av frågan om inrättandet av en socialstyrelse dåvarande chefen för civildepartementet uttalat, att han ansåge en särskild för 1:sta byrån avsedd sekreterare snart bliva erforderlig, men att han trots denna befattning kunna undvaras *tillsvidare*.

Vidare har kommittén bragt i erinran de jämväl förut återgivna, i statsverkspropositionerna till 1914 års förra riksdag och 1915 års riksdag gjorda uttalandena därom, att en ökning av antalet tjänstemän inom socialstyrelsen i sekreterargraden troligen snart nog bleve oundgänglig ävensom att, med hänsyn till den arbetsbörda, som vilade å chefen för 1:sta byrån, behovet av en för denna byrå avsedd sekreterare vore mest påtagligt.

För egen del har löneregleringskommittén anförde, att nu föreliggande utredning beträffande omfattningen och stegringen av de på byråchefen å socialstyrelsens 1:sta byrå ankommande göromål jämväl bibragt kommittén den uppfattningen, att 1:sta byrån bör utrustas med en särskild, för denna byrå avsedd sekreterare, därest byråchefen skall

kunna beredas erforderlig tid för de större, inom byråns arbetsområde fallande ärenden och de speciella uppgifter i övrigt, som ankomma på honom.

Socialstyrelsens i denna del nu gjorda hemställan har kommittén alltså ansett sig böra tillstyrka.

Av utredningen torde tydligen framgå, att en särskild sekreterare icke längre utan verklig olägenhet kan undvaras å socialstyrelsens första byrå. Å denna byrå handläggas ärendena rörande arbetsmarknaden, såsom arbetsmarknadens läge, arbetsförmedling, arbetslön, arbetslöshet och utländsk arbetskrafts användande inom landet, rörande förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare, såsom arbetsavtal, kollektivavtal, arbetstvister, samt medling och skiljedom i arbetstvister, ävensom rörande vissa andra frågor av väsentligen social innebörd, såsom nykterhetsverksamhet, föreningsväsen, bostadsväsen, utvandring och tillsyn å utvandrare agenter m. m. Dessa krävande ärenden taga naturligt nog alltmera vidgad omfattning, och det synes mig därför nödvändigt, att en tillräckligt kvalificerad kraft ställes vid byråchefens sida, så att denne beredes tid att ägna sig åt de större uppgifterna utan att arbetsbördan blir alltför nedtyngande.

*Departement-
schefen.*

I likhet med löneregleringskommittén tillstyrker jag alltså socialstyrelsens framställning i denna del.

Den provisoriska förstärkning av arbetskrafterna å första byrån, som kristiden gjort nödvändig, torde, så länge denna förstärkning erfordras, kunna fortfarande förskottsvis bekostas av under händer varande medel.

Socialstyrelsens nu föreliggande förslag innebär vidare uppförande å ordinarie stat av ytterligare en förste aktuarie, avsedd för styrelsens 4:de byrå (den socialstatistiska byrån).

**Ytterligare
en aktuarie
å 4:de
byrån.**

I avseende å denna fråga må till en början nämnas följande.

Departementalkommitterade och kommerskollegiikommittén föreslog i sitt betänkande angående inrättande av en särskild socialstyrelse, att de fyra förste aktuariebefattningar, som för det dåvarande förefunnos å kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik, skulle bibehållas.

Visserligen, yttrades det i betänkandet, bleve genom den föreslagna omläggningen av organisationen byråchefen befriad från honom då åliggande rena förvaltningsuppgifter, och han finge sålunda tillfälle att mera odelat ägna sig åt icke allenast ledningen och övervakandet utan även deltagandet i de olika statistiska arbetena. Men det oaktat syntes den utökning av den socialstatistiska byråns arbetsuppgifter, som i betänkandet föresloges, mer än väl motivera såväl bibehållandet av samtliga dåvarande förste aktuariebefattningar som ock den, om ock mindre, förstärkning av personaluppsättningen av 1:sta tjänstegraden, som i betänkandet ifrågasattes.

Förste aktuariernas huvudsakliga uppgifter skulle bliva såsom för det dåvarande. Sålunda skulle en av dem hava följande uppgifter, nämligen: *att* närmast biträda byråchefen i ledningen av den allmänna socialstatistiken och *att* själv, med erforderligt biträde, utföra de delar av densamma ävensom av statistik inom gruppen »övrig socialstatistik», som ej handhades av byråchefen eller annan tjänsteman; *att* vara redaktör för och ombesörja det regelbundna utgivandet av månadstidskriften (»Sociala Meddelanden»); *samt att* fullgöra de allmänna sekreterargöromålen å byrån.

Inom civildepartementet beträffande frågan om socialstyrelsens organisation tillkallade särskilda sakkunniga trodde sig emellertid kunna föreslå förste aktuariefattningarnas minskande till tre. Denna minskning skulle särskilt drabba den befattning, till vilken det varit avsett att föra fullgörandet av de allmänna sekreterargöromålen å byrån.

Kommerskollegium åter anförde i avgivet utlåtande, att det ville synas kollegiet, som om en sådan avknappning icke vore tillräddig, utan ansåge kollegiet, att å 4:de byrån borde, i enlighet med kommittéernas ursprungliga förslag, finnas en särskild sekreterare för fullgörande, utom av de löpande sekreterargöromålen, av bland annat den särskilt makt-påliggande uppgiften att biträda med redigeringen av månadstidskriften »Sociala Meddelanden».

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t av frågan om inrättandet av socialstyrelsen anförde departementschefen till det ovan omförmälda protokollet över civilärenden den 22 mars 1912, att han icke kunde biträda kommerskollegii yrkande, att i enlighet med kommittéförslaget den då vid socialstatistiken förefintliga fjärde förste aktuariefattningen, särskilt avsedd för redigeringen av »Sociala Meddelanden» samt sekreterargöromålen å 4:de byrån, skulle bibehållas. Utan att vilja bestrida, att denna befattning kunde komma att visa sig behöfelig och att det för socialstyrelsens statistiska arbeten och publikationsverksamhet vore gagneligt att för nämnda uppgifter mera odelat disponera en särskild, mera kvalificerad tjänsteman, vågade departementschefen dock hålla före, att det borde vara möjligt att på lämpligt sätt fördela dessa åligganden på 4:de byråns övriga tjänstemän. Efter den föreslagna organisationens genomförande bleve nämligen byråchefen själv i tillfälle att mera direkt utöva ledningen av och deltaga uti de olika, viktigare arbetena samt ansvara för tidskriftens redigering, därvid det biträde, han enligt de sakkunnigas förslag skulle erhålla uti en av aktuarierna å byrån, tillsvidare borde vara tillfyllest.

Kungl. Maj:ts i enlighet med departementschefens sålunda uttalade mening avfattade förslag i anförda punkt blev jämväl av riksdagen god-

känt, och antalet förste aktuariefattningar å socialstyrelsens 4:de byrå blev sålunda, med uteslutande av den kombinerade sekreterar- och redaktörsbefattningen, fastställt till tre.

I förevarande skrivelse av den 4 oktober 1915 framhåller socialstyrelsen, hurusom emellertid behovet av en fjärde förste aktuariefattning för fullgörande av ovan omförmälda uppgifter och särskilt för redigeringen av »Sociala Meddelanden» gjort sig gällande omedelbart efter det styrelsen påbörjat sin verksamhet och sedermera framträtt med allt mera ökad styrka.

Redan i sin skrivelse den 8 oktober 1913 angående anslagsäskanden för år 1915 hade socialstyrelsen sålunda, anfördes det nu, bland annat, framhållit nödvändigheten av att erhålla ytterligare en befattning av andra lönegraden å styrelsens 4:de byrå. Denna framställning hade förnyats i styrelsens skrivelse den 1 oktober 1914 angående anslagsäskanden för år 1916, varvid emellertid styrelsen, med hänsyn till anmaningen att vid avgivande av ifrågavarande äskanden iakttaga all sparsamhet, ansett sig böra förklara, att med inrättandet av mera berörda befattning skulle tillsvidare kunna anstå, dock endast ännu ett år.

Även med iakttagande av Kungl. Maj:ts år 1915 upprepade maning om iakttagande av all möjlig sparsamhet vid avgivandet av anslagsäskanden till 1916 års riksdag, nödgades socialstyrelsen hemställa om inrättandet å styrelsens 4:de byrå av ytterligare en befattning av andra lönegraden, avsedd för redigering av månadstidskriften »Sociala Meddelanden». Det syntes eljest icke kunna undvikas, att de socialstatistiska arbetena alltmera försenades och att de i längden ej heller kunde hållas uppe på önskvärd nivå.

Att byråchefen skulle, såsom förutsatts i Kungl. Maj:ts proposition nr 108 till 1912 års riksdag angående upprättandet av en socialstyrelse, kunna med biträde av en av aktuarierna bestrida såväl sekreterargöromålen som redigeringen av tidskriften hade mer och mer visat sig ogörligt. Det hade med avseende därpå varit svårt nog för byråchefen att dels, såsom ditintills skett, kunna medhinnna att varje månad i korrektur genomgå tidskriften och att giva anvisningar rörande dess innehåll, dels själv uppsätta viktigare skrivelser å byrån.

Byråchefens övriga och huvudsakliga uppgifter vore att leda och organisera de många olika arbetena å byrån, såväl ordinarie som extra, av vilka sistnämnda för närvarande ej mindre än fyra synnerligen omfattande utredningar vore under arbete, att vidare i manuskript eller korrektur genomläsa och, där så befunnos nödigt, omarbeta samt ansvara för de statistiska berättelser, som av byrån utgaves, att i plenum vara föredragande för de statistiska ärendena, att taga befattning med vissa ärenden rörande den till ett 60-tal uppgående personalen å byrån (förutom styrelsens ombud å 44 orter i riket, vilka ombud sorterade närmast under 4:de byrån), att å tjänsterummet eller per telefon mottaga och besvara förfrågningar samt verkställa eller anordna alla smärre utredningar, som tid efter annan påkallades av Kungl. Maj:t, riksdagsutskott, myndigheter och kommittéer o. s. v.

Alla dessa byråchefens egentliga uppgifter vore mer än tillräckliga, för att han därjämte skulle kunna, i annan mån än som angivits, deltaga i redigeringen av tidskriften eller ombesörja viss del av sekreterargöromålen.

Ej heller vore det möjligt för någon av de båda aktuarierna att övertaga redaktörskapet för tidskriften. Oavsett att därför krävdes en synnerligen kvalificerad person, åt vilken icke rimligen borde anvisas lägre befattning än sådan av andra lönegraden, hade båda de ifrågavarande aktuarierna — av vilka den ena dock alltjämt i görligaste mån biträdde vid tidskriftens redigering — visat sig hava full sysselsättning med den fortlöpande socialstatistiken. Sålunda ansvarade den ena av dem för statistiken rörande kollektivavtal, ställningen på arbetsmarknaden, arbetslösheten, strejker och lockouter, arbetsförmedling o. s. v. samt författade dithörande berättelser; den andra aktuarien vore närmast avsedd för kooperations-, livsmedelspris- och bostadsprisstatistiken samt att biträda vid tidskriftens redigering.

För att på ett så tillfredsställande sätt som möjligt kunna lösa den svåra uppgiften att med till buds stående arbetskrafter redigera och månatligen utge tidskriften »Sociala Meddelanden» hade styrelsen därför måst vidtaga en särskild anordning. Sålunda hade en av 4:de byråns förste aktuarier fått åtaga sig att, vid sidan av sin egentliga uppgift och med biträde av en av aktuarierna, vara chefredaktör för tidskriften, varjämte i övrigt alla byråns tjänstemän ålagts att, i mån av rådrum från sina övriga arbeten, medverka vid redigeringen.

Denna anordning hade emellertid icke kunnat upprätthållas, utan att det socialstatistiska arbetet i övrigt blivit därpå lidande. Att fortsätta med ifrågavarande anordning syntes därför styrelsen icke längre tillrädligt, utan ansåge styrelsen det vara ur alla synpunkter riktigast, att å styrelsens 4:de byrå snarast möjligt inrättades en ny ordinarie befattning av andra lönegraden, avsedd för redigering av »Sociala Meddelanden».

Vad beträffade de löpande sekreterargöromålen å byrån, syntes dessa däremot tillsvidare nödortfettligen kunna ombesörjas av byråchefen själv med biträde av en amanuens. Såväl på grund därav som även av andra skäl ansåges dock i sådant fall någon ökning av det ordinarie anslaget till amanuenser m. fl. bliva behöfligt.

För att ytterligare belysa behovet av arbetskrafter samt omkostnaderna för redigerandet av en tidskrift sådan som »Sociala Meddelanden» erinrade styrelsen jämväl, hurusom det, efter omsorgsfull prövning, befunnits skäligt att för utgivandet av tidskriften »Kommersiella Meddelanden» bevilja dels arvode åt en huvudredaktör, kronor 5,600, dels arvode åt en amanuens, kronor 2,500, dels avlönning åt ett kvinnligt biträde, kronor 1,600, och dels slutligen för »översättning och bearbetning av konsulsrapporter, av artiklar i utländska tidskrifter och av utländsk statistik m. m.» ett belopp av kronor 2,300 eller sammanlagt 12,000 kronor per år.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde styrelsen om uppförande från och med år 1917 å socialstyrelsens ordinarie stat av ytterligare en för styrelsens 4:de byrå avsedd befattning av andra lönegraden (förste aktuarie).

Löne-
reglerings-
kommittén.

Löneregleringskommittén har erinrat, hurusom departementalkommittén och kommerskollegiikommittén tänkt sig, att de fyra förste aktuariebefattningar, som för det dåvarande funnos å kommerskollegii avdelning för arbetsstatistik, skulle bibehållas. Av dessa förste aktuarier

skulle det tillhöra en, jämte det han handhade andra uppgifter, att vara redaktör för månadstidskriften »Sociala Meddelanden» samt att fullgöra de allmänna sekreterargöromålen å 4:de byrån.

Vidare framhåller kommittén, hurusom dåvarande chefen för civildepartementet, såsom jämväl ovan meddelats, vid föredragning inför Kungl. Maj:t av frågan om socialstyrelsens inrättande anförde, att han visserligen icke ville bestrida, att ifrågavarande befattning kunde komma att visa sig behöflig och att det vore för socialstyrelsens statistiska arbeten och publikationsverksamhet gagneligt att för nämnda uppgifter mera odelat disponera en särskild, mera kvalificerad tjänsteman, men att det emellertid borde vara möjligt att på lämpligt sätt fördela dessa åligganden på 4:de byråns övriga tjänstemän. Efter den föreslagna organisationens genomförande borde, enligt departementschefens mening, byråchefen bliva i tillfälle att, bland annat, ansvara för tidskriftens redigering, därvid det biträde, han skulle erhålla uti en av aktuarierna å byrån, tillsvidare borde vara tillfyllest.

Av vad socialstyrelsen i nu föreliggande ärende anfört, torde, yttrar löneregleringskommittén, få anses framgå, att göromålen å 4:de byrån numera vuxit så, att särskild arbetskraft varder erforderlig enbart för redigeringen av »Sociala Meddelanden». Löneregleringskommittén har därför funnit sig kunna tillstyrka, att 4:de byrån förses med en särskild tjänsteman för sådant ändamål.

Styrelsen har, anför kommittén vidare, föreslagit, att ifrågavarande befattningshavare skulle benämnas förste aktuarie och placeras i andra normalgraden. Då befattningshavaren emellertid skulle uteslutande ägna sig åt redigeringen av »Sociala Meddelanden», i motsats till den vid socialstyrelsens inrättande ifrågasatta förste aktuarien, vilken tillika skulle sköta, förutom andra göromål, de allmänna sekreterargöromålen å byrån, har kommittén, med hänsyn jämväl till angelägenheten av att under närvarande tidsomständigheter iakttaga all den sparsamhet, som kan finnas vara möjlig, ansett det böra stanna vid inrättandet för omförmälda ändamål av en befattning i första normalgraden (aktuarie). Såsom i det följande omförmäles, har socialstyrelsen avsett, att en av de föreslagna nya kvinnliga biträdena av andra graden skulle användas huvudsakligen vid redigeringen av tidskriften; givetvis borde, säger kommittén, redaktören även i övrigt kunna påräkna biträde i mer eller mindre mån av olika befattningshavare inom byrån, likasom ock råd och anvisningar av byråns chef.

Departements-
chefen.

Även mig synes det tydligt, att arbetsmängden å 4:de byrån ökats så, att styrelsen bör utrustas med en särskild, för redigeringen av »Sociala Meddelanden» avsedd tjänsteman.

Med fäst avseende å vad löneregleringskommittén därutinnan anfört, anser jag emellertid, i likhet med kommittén, att man, åtminstone tillsvidare, bör kunna inskränka sig till en tjänsteman i första normalgraden (aktuarie).

Till frågan om beredande av medel för ersättning åt vikarier under semester för de bägge ovan nämnda nya befattningshavarna, en sekreterare och en aktuarie, återkommer jag i det följande.

Ökat antal
kvinnliga
biträden å
ordinarie
stat.

Ifråga om behovet av kvinnliga skriv- och räknebiträden har socialstyrelsen i sin skrivelse den 4 oktober 1915 anfört följande:

Till följd av det ökade arbetet inom styrelsen, förnämligast å dess 4:de byrå, men även å andra byråer, hade antalet sådana biträden i genomsnitt under de tre år styrelsen dittills utövat sin verksamhet uppgått till 45 å 55 och med all säkerhet måste antalet för framtiden hållas uppe vid omkring 50, under det att likväl antalet å stat uppförda kvinnliga biträden utgjorde endast 17 eller 34 % av samtliga. Detta måste, enligt styrelsens mening, anses innebära en alltför stor disproportion mellan ordinarie och extra, som näppeligen hade sin motsvarighet inom andra jämförliga verk.

Det syntes styrelsen också knappast vara lämpligt, att ett så stort antal kvinnliga biträden, vilkas arbetskrafter dock behövde tagas i anspråk för regelbunden tjänstgöring i likhet med de ordinaries, skulle framleva det ena året efter det andra i den mera osäkra ställningen som extra biträden.

Med anledning därav hemställde styrelsen, att åtminstone 8 av de nuvarande kvinnliga extra biträdesbefattningarna måtte uppföras å ordinarie stat. Styrelsen ville därvid påpeka, att samtliga de, som i sådant fall närmast borde komma ifråga till uppflyttning å stat, vid tiden för ifrågavarande uppflyttning eller år 1917 varit anställda vid det socialstatistiska arbetet i nära 5 år, vartill komme att en del av dem därförut haft annan anställning i statens tjänst.

Styrelsen ansåge sig därjämte böra föreslå, att av ifrågavarande 8 nya biträdesbefattningar 4 bleve befattningar av första graden och 4 av andra graden.

De fyra nya befattningarna av andra graden skulle, såsom fallet vore med nuvarande dylika befattningar hos styrelsen, avse mera kvalificerat arbete och disponeras på följande sätt:

1 biträde å 1:sta byrån vid arbetsförmedlingsärendena och annat förekommande, mera kvalificerat arbete;

1 biträde å 3:dje byrån vid registreringsarbetet och kassagöromålen;

1 biträde å 4:de byrån huvudsakligen vid redigeringen av tidskriften; samt

1 biträde å 4:de byrån vid statistiska utredningar (för förmanskap och annat mera kvalificerat arbete).

I fråga om dessa sistnämnda befattningar ville styrelsen särskilt framhålla följande.

Allt sedan sin tillkomst hade styrelsen, på grund av den redan tidigare vid det socialstatistiska arbetet vunna erfarenheten, funnit det fördelaktigt att även

för jämförelsevis kvalificerat arbete använda kvinnlig personal, som därtill ägt teoretiska och framför allt praktiska förutsättningar. De gynnsamma resultaten av denna anordning hade också föranlett styrelsen att efter hand söka utsträcka densamma till i huvudsak allt arbete, som med fördel kunde utföras av sådan personal.

För att detta jämväl i fortsättningen skulle bli möjligt, måste emellertid den del av den kvinnliga personalen, som toges i anspråk för dylikt arbete, även kunna beredas en något högre avlöning än den övriga, och styrelsen hade därför funnit sig föranlåten att redan nu göra framställning om dessa fyra kvinnliga biträdesbefattningar av andra graden.

Ett ytterligare skäl därtill föreläge i det förhållandet, att två av de nuvarande kvinnliga biträdena av tredje graden (bokhållarna), nämligen de å 1:sta och 3:dje byråerna, samt tidvis även bokhållaren å 4:de byrån, under nuvarande förhållanden måste, på grund av arbetets tillväxt, arbeta utöver den ordinarie arbetstiden i en alltför stor utsträckning, och att det därför vore nödvändigt att bereda dem ytterligare, kvalificerat biträde.

Av de nu föreslagna biträdena av andra graden skulle därför *ett* anställas å 1:sta byrån, närmast för de växande arbetsförmedlingsärendena samt för att i övrigt biträda den kvinnliga bokhållaren, gemensam för 1:sta och 2:dra byrån, med annat å 1:sta byrån förekommande, mera kvalificerat arbete (för 2:dra byrån finnes redan ett dylikt biträde av andra graden). Av de övriga nya biträdena av andra graden skulle *ett* på enahanda sätt biträda bokhållaren å 3:dje byrån samt därjämte biträda vid kassagöromålen, och *ett* mera uteslutande tagas i anspråk för arbetet med tidskriften »Sociala Meddelanden» — det nuvarande biträdet av denna grad, som även avsetts för detta arbete, måste tämligen odelat tagas i anspråk för att biträda den kvinnliga bokhållaren å byrån med registratorsgöromålen och det växande excerperingsarbetet ur tidningar och tidskrifter. Slutligen skulle ytterligare *ett* biträde av andra graden, på samma sätt som ett redan nu för liknande ändamål anställt biträde av andra graden, tilldelas 4:de byrån, för att utöva förmanskap vid förekommande statistiska specialutredningar och i övrigt tagas i anspråk för annat, mera omdömeskrävande arbete.

Vid bifall till vad styrelsen sålunda föreslagit skulle, enligt styrelsens uppgift, proportionen mellan biträden av första (lägsta) lönegraden och biträden av högre lönegrad bli ungefär densamma som nu och även ungefär densamma som exempelvis i statistiska centralbyrån. Jämte 13 kvinnliga biträden av första graden — därav ett å extra stat — skulle styrelsen nämligen då erhålla 12 biträden av högre grad (8 av andra och 4 av tredje graden).

Styrelsen ansåge sig till sist böra uti ifrågavarande hänseende framhålla, att de merkostnader, som skulle tillföras statsverket för ovannämnda 8 befattningar, komme att bli jämförelsevis obetydliga, enär det huvudsakligen gällde ett översflyttande av ett antal kvinnliga biträden från extra till ordinarie stat.

Då de kvinnliga extra biträden, som närmast syntes kunna komma i fråga till uppflyttning å stat, redan nu hade en avlöning av 100 kronor per månad (jämlikt styrelsens princip att efter tre års väl vitsordad tjänstgöring avlöningen för extra biträde kunde höjas från 90 till 100 kronor per månad), skulle en dylik uppflyttning medföra en sänkning av det nuvarande extra anslaget till extra tjänstemän och biträden m. m. med 9,600 kronor.

Å andra sidan skulle anslaget till ordinarie befattningshavare komma att höjas med dels avlöning åt 4 kvinnliga biträden av andra graden, kronor 6,400,

och dels avlöning åt 4 kvinnliga biträden av första graden, 4,800 kronor, varjämte höjning jämväl skulle äga rum i det ordinarie anslaget till amanuenser, sakkunniga, vikariatsersättningar m. m. med kronor 720 (motsvarande vikariatsersättningar vid semesterförordnanden under tre månader à 90 kronor per befattning). Merkostnaden för inrättandet av dessa 8 kvinnliga biträdesbefattningar skulle sålunda uppgå till endast 2,320 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde styrelsen, att i styrelsens stat för år 1917 måtte uppföras ytterligare 4 kvinnliga biträden av andra graden och 4 kvinnliga biträden av första graden.

Löneregleringskommittén.

Löneregleringskommittén har ansett att, med hänsyn till den snabba tillväxten av det å socialstyrelsen vilande arbetet och den stora utsträckning, vari kvinnlig arbetskraft anses kunna med fördel användas inom verket, stadigvarande sysselsättning under normal tjänstgöringstid torde förefinnas även för de kvinnliga befattningshavare, som nu ifrågasatts till uppförande å ordinarie stat; och har löneregleringskommittén förden skull icke velat motsätta sig, att redan nu ytterligare det föreslagna antalet av åtta dylika befattningshavare beredes ordinarie anställning.

Om förslaget vunne bifall, syntes enligt kommitténs mening i och för sig ej vara något att erinra vid att fyra av dessa biträden komma att tillhöra andra graden.

Departementschefen.

Den lämnade utredningen giver vid handen, att stadigvarande sysselsättning under normal tjänstgöringstid förefinnes för de till uppförande å ordinarie stat nu föreslagna åtta kvinnliga biträdena. Detta är så mycket mera uppenbart, som vid bifall till socialstyrelsens förslag antalet å stat uppförda biträden skulle komma att utgöra endast omkring hälften av det antal kvinnliga biträden, vilket styrelsen i medeltal hittills anlitat och som jämväl för framtiden torde bli erforderligt. Enligt förslaget skulle vidare de extra biträdena minskas med ett de nya ordinarie befattningarna motsvarande antal, varigenom belastningen å det extra anslaget till upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet nedbringas. Den ekonomiska innebörden av ett bifall till förslaget bliver sålunda jämförelsevis obetydlig. Av dessa skäl har jag ansett mig böra understödja socialstyrelsens, av löneregleringskommittén biträdda framställning, vilken jag även finner behjärtansvärd ur synpunkten av de kvinnliga biträdenas berättigade intresse att ej allt för länge behöva tjänstgöra i extra anställning.

I likhet med kommittén har jag intet att erinra därvid att, om förslaget vinner bifall, fyra av biträdena placeras i andra graden.

I fråga om den ökning av anslaget till vikariatsersättningar m. m., som må påkallas av de föreslagna biträdesbefattningarnas inrättande, yttrar jag mig i det följande.

I avseende å amanuenserna hos socialstyrelsen har styrelsen framhållit, att avlöningsförmånerna för dem måst hållas något lägre än för amanuenser med jämförlig kompetens och tjänstgöringsskyldighet i andra verk. Styrelsen har därför hemställt om någon löneförbättring för dessa tjänstemän.

Höjning av
arvoden till
amanuenser.

I detta avseende har styrelsen vidare anfört följande:

Vid styrelsens upprättande hade man vid beräkningen av anslaget till amanuenser m. m. utgått från den förutsättningen, att vissa amanuenser, som borde äga en mera fast anställning, skulle för en tjänstgöring av 4 timmar per dag uppbära ett arvode av 150 kronor per månad och att övriga extra ordinarie tjänstemän skulle med samma tjänstgöringstid hava 125 kronor per månad.

Numera tillämpades emellertid, enligt vad styrelsen inhämtat, i åtskilliga andra verk den principen, att samtliga amanuenser erhöles i arvode 500 kronor per år för varje timmes daglig tjänstgöring, alltså för 4 timmar 2,000 kronor eller 166,66 kronor per månad, varvid tillika en del amanuenser hade utsträckt tjänstgöring till 5 timmar mot åtnjutande av 2,500 kronor per år eller 208,33 per månad.

Det syntes styrelsen därför erforderligt, att även socialstyrelsen bleve satt i tillfälle att bereda sina amanuenser samma löneförmåner, vilka för övrigt, särskilt med hänsyn till de under de senare åren väsentligt stegrade levnadskostnaderna, i och för sig icke kunde anses vara för högt tilltagna.

Såsom ytterligare skäl för en ökning av anslaget till amanuenser m. m. vore att framhålla, att de ökade göromålen inom styrelsen medfört nödvändigheten att utsträcka vissa amanuensers tjänstgöringstid till 5 å 6 timmar per dag.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde styrelsen, att av nu nämnda anledning anslaget till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar måtte ökas med 2,600 kronor.

Löneregleringskommittén har ej velat framställa anmärkning mot att det av socialstyrelsen i sistnämnda hänseende föreslagna belopp toges i betraktande vid beräknande av ifrågavarande anslag, men har kommittén i sammanhang därmed erinrat, hurusom den redan i delen I av sina betänkanden, innefattande allmänna förutsättningar och grunder för en reglering av löneförhållanden m. m. inom de centrala ämbetsverken, såsom sin mening uttalat, att grunderna för avlöningen till extra ordinarie tjänstemän och extra ordinarie vaktbetjante inom de centrala ämbetsverken i allmänhet borde bestämmas av Kungl. Maj:t på förslag av vederbörande ämbetsverk.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Föreskrifter i sådant hänseende hade ock tid efter annan meddelats för skilda verk, så till exempel post- och telegrafverken.

Det hade syntts kommittén, att jämväl i avseende å socialstyrelsen borde, i den ordning nyss är nämnt, fastställas dylika grunder.

Departements-
chefen.

Mot den av socialstyrelsen för beredande av ytterligare medel till arvoden åt amanuenser ifrågasatta ökningen med 2,600 kronor av anslaget till amanuenser m. m. har jag för min del icke något att invända.

Emellertid är det min avsikt att i sinom tid hemställa, att, på sätt numera är vanligt och jämväl av löneregleringskommittén föreslagits, grunderna för avlöningen av extra ordinarie tjänstemän och extra ordinarie vaktmästare inom styrelsen fastställas av Kungl. Maj:t.

Vikariats-
ersättning.

För den händelse, i enlighet med vad jag föreslagit, å socialstyrelsens ordinarie stat uppföras en tjänsteman (sekreterare) av andra och en tjänsteman (aktuarie) av första normalgraden samt åtta kvinnliga biträdesbefattningar (fyra av andra och fyra av första graden), torde, i enlighet med vad jämväl av socialstyrelsen påpekats, anslaget till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar böra även av denna anledning höjas för beredande av ersättning åt vikarier för de nya befattningshavarna i vissa fall.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Löneregleringskommittén har därom anfört följande:

»Enligt vedertagna grunder beräknas under semester till ersättning åt vikarier för tjänsteman i andra normalgraden ett belopp motsvarande en och en halv månads tjänstgöringspenningar och för tjänsteman i första normalgraden ett belopp motsvarande tjänstgöringspenningar under en månad. Dessa belopp skulle således bli respektive 225 och 125 kronor.

Vad beträffar kvinnliga biträden, har med hänsyn till svårigheten att skaffa vikarie allenast mot tjänstgöringspenningarna medel från anslag till vikariatsersättning m. m. ansetts böra beräknas även vid sjukdomsförfall för befattningshavare.

Beträffande själva beloppen har man vid uppgörande av erforderliga anslagsberäkningar plägat upptaga vikariatsersättningen vid semester eller sjukdomsförfall (i sistnämnda fall med inräknande av belöpande tjänstgöringspenningar) för biträde i första graden till 75 kronor och för biträde i andra graden till 100 kronor.

Efter dessa grunder skulle till vikariatsersättning under semester för åtta kvinnliga biträden, fyra i första och fyra i andra graden, erfordras sammanlagt 700 kronor.

Erforderligt belopp till vikariatsersättning, utöver tjänstgöringspenningar, vid sjukdomsförfall för de kvinnliga biträdena torde kunna beredas genom lämplig avrundning av anslagsbeloppet.»

Departements-
chefen.

Anslaget till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar utgör för närvarande 17,000 kronor. Enligt vad förut anförts synes detta belopp böra höjas med 2,600 kronor för att bereda någon ökad ersättning till amanuenser. Enligt de av löneregleringskommittén angivna, vedertagna grunderna skulle ytterligare

tillkomma till vikariatsersättning under semester för en tjänsteman i andra och en i första normalgraden tillsammans 350 kronor samt till vikariatsersättning under semester åt åtta kvinnliga biträden, fyra i andra och fyra i första graden, 700 kronor. Anslaget skulle därigenom komma att uppgå till 20,650 kronor, vilket belopp, för beredande av erforderliga medel till vikariatsersättning, utöver tjänstgöringspenningar, vid sjukdomsförfall för de kvinnliga biträdena, jämväl i överensstämmelse med kommitténs förslag, lämpligen torde kunna avrundas till 21,300 kronor.

Utöver vad här ovan angivits, har socialstyrelsen i skrivelsen den 4 oktober 1915, med erinran om vad från styrelsens sida tidigare därom anförts, framhållit behovet av en särskild sekreterare å styrelsens 3:dje byrå (sjukkasseväsendet, understödsföreningar m. m.) utöver den sekreterare och inspektörsassistent, som tilldelats byrån. Då emellertid spørgmålet om det definitiva ordnandet av tillsynen över understödsföreningarna jämlikt socialstyrelsen i kungl. brev den 12 augusti 1915 meddelad befallning skall bli föremål för särskild utredning inom styrelsen, har det synts styrelsen för tillfället böra anstå med frågan om anställandet av en särskild sekreterare å 3:dje byrån.

Socialstyrelsen har vidare framhållit den enligt styrelsens uppfattning föreliggande nödvändigheten av att för styrelsens många och omfattande *extra* statistiska utredningar hava någorlunda stadig tillgång till mera kvalificerad arbetskraft utöver den nu tillgängliga. Ehuru styrelsen funnit starka skäl tala för att omedelbart till lösning framlägga frågan om en fastare ställning för den del av styrelsens nu tillfälligt anställda personal, som med visshet kunde beräknas bli permanent, har styrelsen likväl, med hänsyn till anmaningen att iakttaga all sparsamhet, ansett sig icke böra för närvarande upptaga denna fråga i dess helhet.

Vad socialstyrelsen sålunda i sistberörda bägge hänseenden anført, har synts mig icke för närvarande påkalla något yttrande från min sida.

Socialstyrelsen har erinrat, att ett uppförande å ordinarie stat av omförmälda åtta kvinnliga biträdesbefattningar i och för sig skulle möjliggöra en nedsättning av det extra anslaget för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet med 9,600 kronor.

Styrelsen har emellertid ansett önskvärt, att minskningen av detta anslag begränsas till 8,000 kronor. Styrelsen har nämligen, enligt vad den uppgiver, funnit det vara ett oavvisligt behov att snarast möjligt få anställa en extra vaktmästare med regelbunden tjänstgöring åtminstone större delen av året, enär de två ordinarie vaktmästarna, trots ett ofta mycket utsträckt övertidsarbete, nu icke medhunne dem åliggande

Extra anslag för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet.

göromål. Jämväl hade det visat sig i hög grad behövt för styrelsen att kunna disponera ett något högre belopp än för närvarande för beredande av ersättning åt för särskilda utredningsarbeten tillkallade sakkunniga.

Löneregleringskommittén.

Vad socialstyrelsen sålunda anfört har icke föranlett någon särskild erinran från löneregleringskommitténs sida.

Departementschefen.

Socialstyrelsens förslag i avseende å beräklandet av det extra anslaget till upprätthållande av styrelsens verksamhet har icke heller givit mig anledning till erinran. För år 1917 torde alltså dylikt anslag böra äskas med 36,300 kronor.

Socialstyrelsen har jämväl uttalat sig om önskvärdheten av någon förhöjning av den uti förevarande extra anslag ingående posten till införskaffande av statistiska primäruppgifter, ombud i orterna m. m. Enär flera viktiga orter, från vilka uppgifter angående livsmedelspriser m. m. lämpligen borde inhämtas, icke ännu äro representerade, anser styrelsen nämligen en ökning av ombudens antal behövt. Styrelsen har emellertid icke för närvarande gjort någon framställning i ämnet.

Avlöningsvillkor.

På sätt också löneregleringskommittén uttalat, torde de genom kungl. kungörelse den 27 juni 1914 (svensk författningssamling nr 192) stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen i alla tillämpliga delar böra gälla jämväl för de nya befattningshavare, som på grund av vad i detta ärende förekommit må varda uppförda å ordinarie stat.

I detta sammanhang har kommittén erinrat, att i socialstyrelsens här ifrågavarande skrivelse den 4 oktober 1915 för första innehavare av de i nämnda skrivelse föreslagna nya kvinnliga biträdesbefattningarna icke ifrågasatts förmån att för åtnjutande av löneförhöjning genom ålders-tillägg få räkna sig tillgodo någon föregående extra anställning. Löneregleringskommittén har för sin del ansett anledning icke föreligga att framställa förslag i sådant hänseende — en uppfattning, som jag för mitt vidkommande biträder.

För den händelse bifall skulle vinnas för uppförande å ordinarie stat, i enlighet med vad jag härovan tillstyrkt, av följande nya befattningshavare hos socialstyrelsen, nämligen en sekreterare, en aktuarie, fyra kvinnliga biträden av andra graden och fyra dylika biträden av första graden, samt för höjning av anslaget till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar från 17,000 till 21,300

kronor, skulle den ordinarie staten för socialstyrelsen komma att te sig sålunda:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
1 generaldirektör och chef	7,000	3,000	1,000	11,000	
2 fullmäktige, arvoden à 2,000 kr.	—	—	—	4,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
4 byråchefer	20,000	10,000	2,400	32,400	
1 sekreterare	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
5 tjänstemän av 2:dra graden (1 sekreterare, 1 sekreterare och inspektörsassistent, 3 förste aktuarier)	18,000	9,000	2,000	29,000	
1 byråingenjör (teknisk assistent)	2,200	1,500	300	4,000	
5 tjänstemän av 1:a graden (4 aktuarier, därav en tillika registrator och kassör, samt en bibliotekarie och tillika registrator)	11,000	7,500	1,500	20,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 kvinnligt skrivbiträde av tredje graden	1,100	750	150	2,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
3 kvinnliga skrivbiträden av tredje graden	3,300	2,250	450	6,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	
7 kvinnliga biträden av andra graden	6,300	3,850	1,050	11,200	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
11 kvinnliga biträden av första graden	7,700	3,850	1,650	13,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500	
Transport	—	—	—	151,000	

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Transport	—	—	—	151,000	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
Till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar	—	—	—	21,300	
Summa kronor	—	—	—	173,500	

Ann. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

Det ordinarie anslaget till socialstyrelsen, nu 148,200 kronor, skulle alltså behöva höjas med 25,300 kronor till 173,500 kronor.

I sammanhang härmed torde, såsom jämväl ovan ifrågasatts, anslaget å extra stat för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet böra bestämmas till 36,300 kronor.

Med åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å ordinarie stat för socialstyrelsen från och med år 1917 uppföra ytterligare *dels* en sekreterare med en avlöning av 5,800 kronor, därav 3,600 kronor lön, 1,800 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg, vartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år, *dels* en aktuarie med en avlöning av 4,000 kronor, därav 2,200 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, vartill kunna komma tre ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år, det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år och det tredje, jämväl med 500 kronor, efter än ytterligare fem år, *dels* ock åtta kvinnliga biträden, därav fyra av andra graden, envar med en avlöning av 1,600 kronor, därav 900 kronor lön, 550 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, samt fyra av första graden, envar

med en avlöning av 1,200 kronor, därav 700 kronor lön, 350 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, vartill för biträde av såväl andra som första graden kunna komma två ålderstillägg, det ena med 200 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 200 kronor, efter ytterligare fem år,

att föreskriva, att de genom kungl. kungörelse den 27 juni 1914 stadgade villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1915 fastställda avlöningsförmåner för socialstyrelsen i tillämpliga delar skola gälla för de nya befattningshavare, som, på grund av vad ovan föreslagits, må vara uppförda å ordinarie stat,

att från och med år 1917 höja den å socialstyrelsens ordinarie stat upptagna anslagsposten till amanuenser, sakkunniga, extra biträden, gratifikationer och vikariatsersättningar, nu 17,000 kronor, med 4,300 kronor till 21,300 kronor,

att, vid bifall till vad ovan föreslagits, från och med sistnämnda år höja det ordinarie anslaget till socialstyrelsen, nu 148,200 kronor, med 25,300 kronor till 173,500 kronor, samt

att å extra stat för år 1917 för upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet anvisa ett anslag av 36,300 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Wilhelm Reuterswärd.
